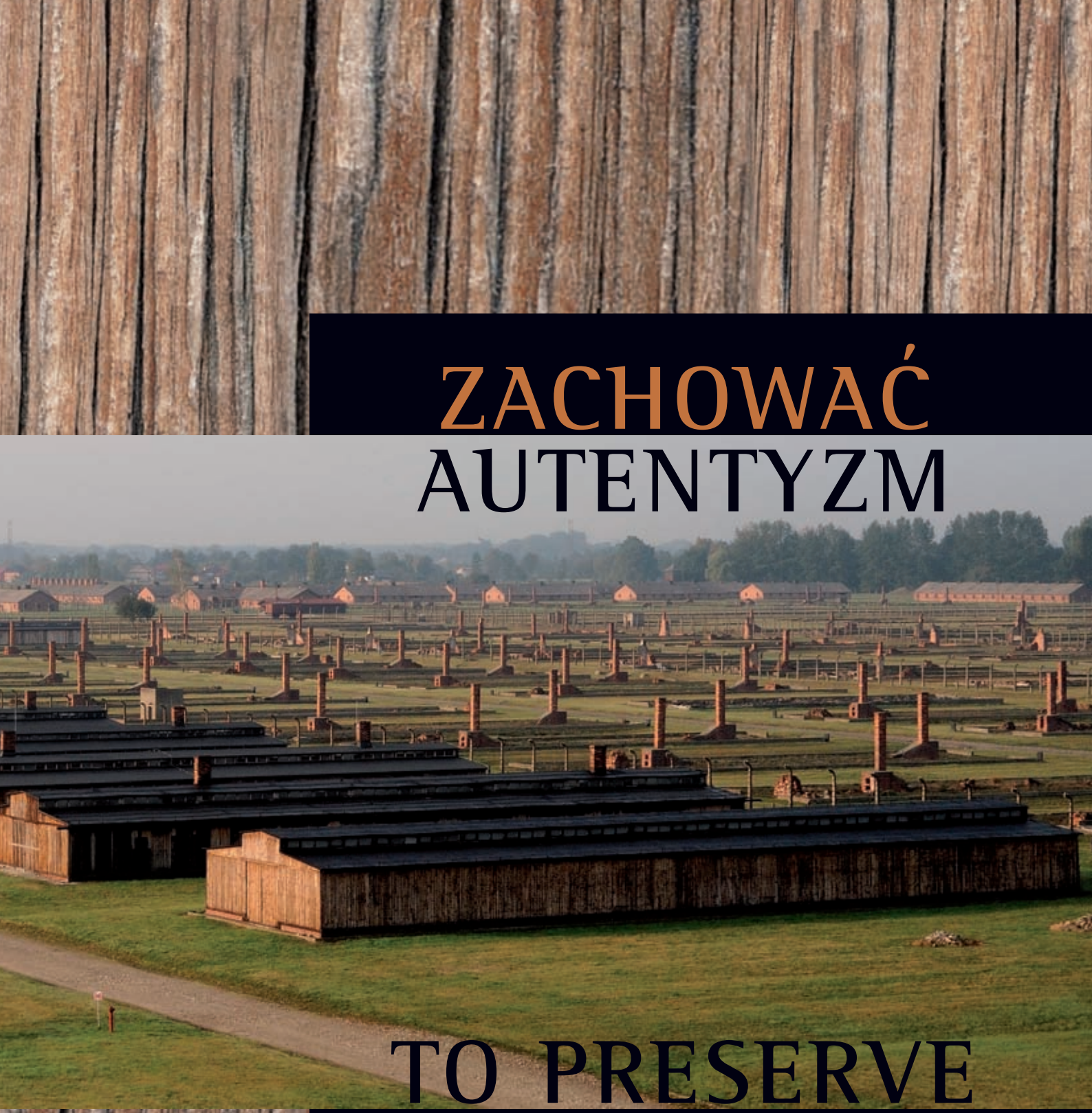

ZACHOWAĆ AUTENTYZM

TO PRESERVE AUTHENTICITY

Konserwacja pięciu drewnianych baraków
dawnego KL Auschwitz II-Birkenau

The Conservation of Five Wooden Barracks
at the Former Auschwitz II-Birkenau Concentration Camp

Spis treści / Contents

4
Wstęp
Introduction

6
Opis projektu
Description of the Project

8
Założenia konserwatorskie
Conservation Guidelines

10
Przebieg prac konserwatorskich
The Course of the Conservation Work

18
Podsumowanie
Summary

20
Baraki KL Auschwitz II-Birkenau - Rys historyczny
The Auschwitz II-Birkenau Concentration Camp
Barracks - History Outline

22
Rozbudowa obozu
The Growth of the Camp

26
Rodzaje baraków wykorzystywanych w obozie
The Kinds of Barracks Used in the Camp

30
Historia odcinków BIa, BIIa, BIIb
The History of Sectors BIa, BIIa, and BIIb

34
Zespół prowadzący projekt
Project Team
Wykonawca prac
Contractor

Nie sposób zrozumieć dzisiejszej Europy
bez poznania Auschwitz.
Nie można bez Auschwitz
zrozumieć dzisiejszego Człowieka.
„Nigdy więcej" nie przebrzmiało
i każde pokolenie musi pojąć ciężar wyzwania,
jakie stawia pamięć.

There is no way to understand today's Europe
without knowing Auschwitz.
Without Auschwitz there is
no understanding people today.
"Never Again" still means something
and each generation must take up
the challenge posed by remembrance.

Piotr M. A. Cywiński

Wnętrze baraku więźniarskiego pełniącego funkcję umywalni i latryn

Interior of a prisoner barracks that served as a washroom and latrine

Wstęp

Introduction

Przekazujemy w Państwa ręce publikację podsumowującą realizację trzyletniego projektu konserwacji pięciu oryginalnych drewnianych baraków znajdujących się na terenie dawnego KL Auschwitz II-Birkenau.

We are pleased to present this publication summarizing the realization of the three-year project to conserve five original wooden barracks located on the grounds of the former Auschwitz II-Birkenau Concentration Camp.

Głównym zadaniem projektu było zachowanie autentyzmu baraków świadczących o tragicznej historii Auschwitz. Nierówne, wytarte, popękane betonowe i ceglane posadzki, wyżłobione przez deszcz, szorstkie drewniane ściany, elementy konstrukcyjne z oznaczeniami montażowymi, pozwalają do dziś bezpośrednio dotknąć i doświadczyć Auschwitz.

Misja zachowania pozostałości Auschwitz, którą rozpoczęli w 1947 r. byli więźniowie, kontynuowana jest przez kolejne pokolenia. Od kilku lat są one pod opieką dyplomowanych konserwatorów i dzisiaj - po ponad 60 latach - to właśnie konserwacja autentyzmu jest jednym z najważniejszych i najtrudniejszych wyzwań stojących przed nami.

Publikacja ta jest również okazją do złożenia podziękowań wszystkim tym, którzy przyczynili się do zrealizowania projektu stanowiącego wyraz naszej wspólnej odpowiedzialności i troski o zachowanie Pamięci.

Stan zachowania oryginalnych desek baraku więźniarskiego

Original boards in a prisoner barracks, present condition

The main task of project was to preserve the authenticity of these barracks that testify to the tragic history of Auschwitz. The uneven, scuffed, cracked floors of brick and concrete, the rough, rain-worn wooden walls, and the structural components with labels for assembly make it possible to touch and experience Auschwitz directly to this day.

The mission of the preservation of what remains of Auschwitz, begun by former prisoners in 1947, has been continued by succeeding generations. For several years this has been the responsibility of graduate conservation specialists and today—after more than 60 years—it is precisely the conservation of authenticity that is one of the most important and most difficult challenges we are facing.

This publication is also an occasion to express gratitude to everyone who has contributed to the realization of a project that embodies our shared duty and concern to preserve the Memory.

Rafał Pióro

Opis projektu

Baraki więźniarskie typu stajennego znajdujące się w obozie kwarantanny (na odcinku BIIa)

Stable-type prisoner barracks located in the quarantine camp (in sector BIIa)

Celem projektu „Konserwacja pięciu drewnianych baraków dawnego KL Auschwitz II-Birkenau" było przeprowadzenie kompleksowych prac mających na celu zachowanie baraków, a także ich udostępnianie osobom odwiedzającym Miejsce Pamięci.

Zniszczenia spowodowane korozją biologiczną. Stan przed konserwacją

Damage caused by biological degradation. Condition before conservation

Był to pierwszy tak duży i kompleksowy projekt konserwatorski przeprowadzony przez Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu, finansowany ze środków europejskich: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, w ramach XI Priorytetu „Kultura i dziedzictwo kulturowe" Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013. Jego realizację umożliwiło również dofinansowanie z budżetu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz wykorzystanie środków własnych Muzeum.

Wybór baraków więźniarskich (baraki stajenne typ OKH 260/9 oraz RL IV/3) przeznaczonych do konserwacji podyktowany był przede wszystkim ich stanem zachowania, który w głównej mierze wynikał z działania czynników atmosferycznych na materiał, z którego zostały wykonane. Te obiekty to zaadaptowane, prefabrykowane konstrukcje, głównie stajenne, stąd technologia ich budowy nie uwzględniała wieloletniego, ciągłego użytkowania.

Na podstawie kryterium stanu zachowania wytypowano pięć baraków drewnianych o numerach inwentaryzacyjnych: B-80, B-155, B-166, B-210 oraz B-171. Pierwsze cztery obiekty były niedostępne dla odwiedzających Muzeum ze względu na ich zły stan techniczny. Barak B-171 był dostępny, natomiast bez przeprowadzenia prac konserwatorskich stan jego zachowania uległby dalszej, przyspieszonej degradacji i – co za tym idzie – doprowadziłby do konieczności jego zamknięcia.

Description of the Project

The goal of the Conservation of Five Wooden Barracks of the Former Auschwitz II--BirkenauC oncentration Camp project was to carry out comprehensive work aimed at preserving the barracks and also making them accessible to people visiting the Memorial.

The first conservation project of this magnitude and complexity to be carried out by the Auschwitz-Birkenau State Museum in Oświęcim, it had European financing from the European Regional Development Fund under Priority XI, Culture and Cultural Heritage, of the Operational Program Infrastructure and Environment for 2007-2013. Additional funding from the budget of the Polish Ministry of Culture and National Heritage, and from the Museum's own resources, made the realization of the project possible.

The choice of the prisoner barracks (OKH 260/9 stable-type and RL IV/3 barracks) designated for conservation was dictated above all by their condition, which resulted in large measure from the action of atmospheric factors on the materials from which they were made. These are adapted, prefabricated structures, mostly stable-type, and thus the technology applied in them did not provide for continuous use over a period of many years.

Five wooden barracks, with inventory numbers B-80, B-155, B-166, B-210, and B-171, were picked according to the criterion of the condition they were in. The first four were not open to Museum visitors because of their poor technical state. Barracks B-171 was accessible, but without conservation work its condition would have been subject to further, accelerated deterioration and, as a consequence, the necessity of its being closed.

Stan przyziemia baraku przed konserwacją

State of barracks footing before conservation

Wnętrze baraku z latrynami

Barracks interior with latrines

Połączenia ciesielskie wraz z widocznym współczesnym wzmocnieniem stalowym

Carpentry joints together with visible present-day steel reinforcement

Założenia konserwatorskie

Wyjątkowość i znaczenie obiektów w kontekście historycznym wymagały, by całość prac konserwatorskich prowadzona była ze szczególną troską o maksymalne zachowanie substancji zabytkowej, zgodnie z podstawowymi zasadami konserwacji zachowawczej, tzn.:

- minimalnej ingerencji, niezbędnej do zabezpieczenia tkanki zabytkowej i spowolnienia procesów starzenia;
- odwracalności stosowanych metod i środków;
- odróżnialności materiałów i środków wprowadzonych w trakcie interwencji konserwatorskiej od tkanki zabytkowej.

Nawarstwienia malarskie na kominie

Paint layers on a chimney

Conservation Guidelines

The exceptional nature and significance of the buildings in the historical context required that all the conservation work be carried out with special care for preserving the maximum amount of the original substance in line with the following basic principles of protective conservation:

- the minimum intervention necessary to secure the original landmark material and slow down the aging process;
- the reversibility of the methods and means employed;
- the distinguishing of the materials and methods introduced in the course of the conservationist intervention from the original landmark substance.

Ortofotoplan komina z nawarstwieniami malarskimi wykonany przez firmę Dephos

Rectified photogram of a chimney with paint layers

Przebieg prac konserwatorskich

Prace poprzedzone zostały gruntowną analizą historyczną obiektów obejmującą również wszelkie informacje dotyczące wcześniejszych interwencji. Pierwszym etapem było wykonanie dokumentacji fotograficznej stanu zachowania przed konserwacją oraz kompleksowe rozpoznanie techniki i technologii wykonania budynków.

Zabezpieczenie nawarstwień malarskich bibułą japońską przed demontażem baraku

Protection of layers of paint with Japanese tissue before dismantling of the barracks

Drewniany element baraku zniszczony przez owady

Component of a wooden barracks with insect damage

Specyfika budowy drewnianych baraków, w połączeniu z potrzebą wykonania niezbędnych prac fundamentowych eliminujących skutki poprzednich interwencji, uwarunkowała przebieg prowadzonej konserwacji. By umożliwić prace ziemne, konieczne okazało się zdemontowanie baraków.

Elementy drewniane baraków zinwentaryzowano zgodnie z wytycznymi zawartymi w dokumentacji projektowej. Przeprowadzono szereg czynności zabezpieczających zachowaną substancję zabytkową obejmujących: nawarstwienia malarskie, posadzki betonowe, przewody grzewcze, piece z kominami, ze szczególnym uwzględnieniem śladów pozostawionych przez więźniów, będących bądź efektem ich celowych działań, bądź częstego użytkowania.

W pierwszej kolejności zdemontowano instalacje odgromowe oraz usunięto warstwy zdegradowanej papy połaci dachowych. Następnie przystąpiono do demontażu elementów drewnianych, zaczynając od płyt dachowych, płyt ściennych i konstrukcji głównej ramownic. Demontaż pozwolił na bliższe zbadanie elementów składowych, dzięki czemu odkryto nieznane wcześniej historyczne napisy.

Drzwi baraku w trakcie demontażu

Barracks door during dismantling

The Course of the Conservation Work

The work was preceded by a fundamental historical analysis of the buildings, which also included all available information on all earlier interventions. The first stage was photographic documentation of the condition before conservation and a thorough examination of the techniques and technology used to build the structures.

The particularities of the construction of the wooden barracks, combined with the need to do essential work on the foundations to eliminate the effects of previous interventions, conditioned the course of the renovation that was done. In order to be able to work on the foundations, it turned out to be necessary to dismantle the barracks.

Latryny przed konserwacją.
Widoczne ubytki zaprawy

Latrines before conservation.
Mortar loss can be seen

Płatew kalenicowa z zachowanym niemieckim oznaczeniem montażowym

Ridge rafter bearing original markings from German assembly instructions

Pręty ze stali nierdzewnej wzmacniające konstrukcję komina. Stan w trakcie prac konserwatorskich

Stainless steel rods reinforcing the construction of a chimney. State during conservation works

Drewniane elementy przewożono do pracowni wykonawcy, gdzie zostały sfotografowane i poddane badaniom specjalistycznym. Konieczne było usunięcie impregnatów wprowadzonych w trakcie poprzednich interwencji w strukturę drewna, które spowodowały zmianę jego kolorystyki oraz uniemożliwiały wprowadzanie nowych preparatów zabezpieczających. Po przeprowadzonych próbach najlepsze efekty osiągnięto, stosując rozpuszczalnik (benzynę ekstrakcyjną) przy jednoczesnym doczyszczaniu pakułami, szczotkami i parą wodną.

Proces oczyszczania wpłynął na uwidocznienie niemieckich oznaczeń elementów konstrukcyjnych. Zachowane symbole literowe znalazły potwierdzenie w instrukcji montażu baraków stajennych z 1940 r. niemieckiego Naczelnego Dowództwa Wojsk Lądowych *Bau- und Werkstattbeschreibung 260/9 (OKH) vom 1.7.1940 Pferdeställe.*

Istotną kwestią było podjęcie decyzji o zastąpieniu elementów drewnianych, które nie spełniały wymaganych parametrów wytrzymałościowych, nowymi, wykonanymi na wzór pierwotnych. Działania takie stosowane były tylko w przypadku, gdy nie było możliwości wzmocnienia i zachowania historycznego elementu. Uzupełnienia wykonywano metodą „drewno-drewnem", spękania wzmacniano kołkami i klejono klejem epoksydowym.

Kolejnym ważnym etapem było znalezienie metody i środków o działaniu bio- oraz ogniochronnym. Drewno – ze względu na swą anizotropową budowę – jest materiałem nietrwałym, o obniżonej odporności na zmienne warunki atmosferyczne, charakteryzujące klimat umiarkowany, oraz rozwój mikroorganizmów.

Wnętrze baraku szpitalnego z zachowanymi na drewnie nawarstwieniami kolorystycznymi

Interior of a hospital barracks with preserved original layers of coloring visible on the wood

Zmontowane elementy konstrukcji wzmocnione zgodnie z zasadą minimalnej ingerencji

Assembled structure with reinforcement following the principle of minimal intervention

The components of the wooden barracks were inventoried according to the guidelines contained in the project documentation. A range of tasks was carried out to secure the original landmark substance, including the layers of paint, the concrete floors, the heating ducts, and the stoves and vertical chimney shafts, with particular attention paid to vestiges left behind by the prisoners either as a result of their deliberate actions or of frequent use.

First, the lightning rod installations were dismantled and degraded layers of tar-paper roofing were removed. Then the disassembly of wooden elements began, starting with roof panels, wall panels, and the main structure of the framing. The dismantling made it possible to examine the component parts more closely, and this in turn led to the discovery of previously unknown historical markings.

The wooden parts were delivered to the contractor's workshop where they were photographed and underwent specialist examinations. It was necessary to remove the impregnating agents applied during previous interventions into the structure of the wood, which had brought about changes in its color and made it impossible to introduce new protective preparations. Tests determined that the best results came from the use of a solvent (petroleum ether), with cotton cloths, brushes, and steam used to help in the cleaning.

The cleansing process led to German markings on the structural parts becoming visible. The original alphabetic symbols correspond to assembly instructions for stable-type barracks issued in 1940 by the German High Command of the Army as *Bau- und Werkstattbeschreibung 260/9 (OKH) vom 1.7.1940 Pferdeställe.*

Widok połączenia czopowo-kołkowego krokwi ze słupem. Ograniczone do minimum uzupełnienie oryginalnego słupa nowym drewnem

A drawbored mortise and tenon joint of a rafter and post

Zachowane kółko uwiązowe baraku stajennego

Original hitching ring in a stable-type barracks

Zakończone prace fundamentowe baraku więźniarskiego

Completed work on the foundation of a prisoner barracks

Odkryte oryginalne utwardzenie terenu przed wejściem do baraku

Newly discovered original paving in front of a barracks entrance

Poszukiwania i szereg przeprowadzonych prób, analizowanych ze specjalistami z różnych dziedzin, zaowocowały opracowaniem metody, którą zastosowano we wszystkich pięciu barakach. Drewno impregnowano tiksotropowym żelem, zapewniającym ochronę przed ogniem, grzybami i owadami. Po wchłonięciu preparatu zewnętrzne płyty ścienne zabezpieczono przed działaniem czynników atmosferycznych roztworem związków silikonowych. Elementy metalowe poddano konserwacji, usuwając luźne produkty korozji, pokrywając je inhibitorem korozji i zabezpieczając powłoką ochronną.

Jednocześnie prowadzono prace ziemne przy fundamentach baraków. Na podstawie badań archeologicznych wytyczano pierwotne posadowienie baraków, czego konsekwencją było usunięcie wtórnych opasek betonowych i powojennych ceglanych fundamentów. Wykonano wykopy, szalunek, ułożono zbrojenie i wylano ławy fundamentowe.

Podczas badań archeologicznych odkryto między innymi pozostałości: pali drewnianych, stanowiących pierwotne posadowienie baraków, nawierzchni betonowych, które utwardzały teren przed wejściem do baraku o nr. inw. B -155, a także ceglany chodnik sąsiadujący z barakiem szpitalnym (o nr. inw. B-80).

Pal drewniany stanowiący pierwotne posadowienie baraku

A wooden pile used in the original foundation of a barracks

A crucial issue was the decision about replacing wooden components that did not meet the required parameters for structural strength with new ones made according to the patterns for the originals. This was done only when there was no chance of retaining the original component even with reinforcement. Fillings were fitted using the "wood-to-wood" method. Cracks were reinforced with pegs and bonded with epoxy glue.

The next important step was determining the methods and agents for biological and fire protection. Because of its anisotropic structure, wood is an impermanent material with low resistance to the changeable atmospheric conditions characteristic of temperate climates, as well as to the growth of microorganisms.

A series of trials, analyzed by specialists in various fields, led to the development of a method that was applied in all five barracks. The wood was impregnated with a thixotropic gel that ensured protection against fire, fungus, and insects. After the absorption of the preparation, the external wall panels were secured against the action of atmospheric factors with a solution of silicon compounds. The metal parts were conserved. After powdered products of corrosion were removed, the metal was covered with an anti-corrosive agent and sealed with a protective coating.

Simultaneously, work was underway on the foundations of the barracks. The original footings of the barracks were identified on the basis of archaeological research, as a result of which superfluous concrete strips and postwar brick foundations were removed. Then, after excavation, the construction of the formwork, and the placing of rebars, the foundations were poured.

Original items discovered during the archaeological examinations included wooden piles used in the original foundations of the barracks, a concrete surface that paved the ground in front of the entrance to the barracks with inventory no. B-155, and a brick walkway adjacent to the barracks with inventory no. B-80.

Zmontowana główna konstrukcja baraku

The reassembled frame of a barracks

Posadzka betonowa i ceglana po konserwacji

Concrete and brick floor, after conservation

Po zakończonym procesie konserwacji elementów drewnianych w pracowni wykonawcy oraz prac fundamentowych, kolejny etap polegał na montażu elementów drewnianych baraku. Montaż rozpoczynano od ułożenia na papie drewnianych podwalin. Następnie ustawiano główne konstrukcje baraków, montowano płyty ścienne i płyty dachowe, wykonywano pokrycie połaci dachowych i układano instalacje odgromowe.

Prace konserwatorskie po montażu dotyczyły głównie wnętrz baraków i obejmowały: posadzki betonowe, wątek ceglany, nawarstwienia malarskie na kominach i elementach drewnianych, tynki z pobiałami. Prace polegały na usunięciu zabrudzeń powierzchniowych, wypoziomowaniu posadzek betonowych, podklejeniu odspojeń tynków i nawarstwień, konsolidacji pudrujących się warstw malarskich oraz uzupełnieniu ubytków zapraw mineralnych.

Ważnym zagadnieniem okazało się podciąganie kapilarne wilgoci z podłoża przez elementy ceglane oraz zaprawy mineralne pieców wraz z przewodami grzewczymi. Problem wilgoci rozwiązano w obrębie przewodów grzewczych poprzez wykonanie izolacji poziomej.

Wszystkie przeprowadzone procesy zostały przedstawione w dokumentacji prac. Szczegółowa dokumentacja fotograficzna i opisowa ma na celu zebranie wszelkich informacji dotyczących całego procesu konserwacji i ułatwienie podejmowania kolejnych decyzji konserwatorskich.

Barak po konserwacji

Barracks after conservation

Oryginalny mechanizm zamykania drzwi baraku

Original mechanism for closing a barracks door

Piec wraz z przewodem kominowym po konserwacji

Stove and heating duct with conservation complete

After the completion of the conservation process on the wooden components in the contractor's workshop and of the foundation work, the next step was the installation of the wooden components of the barracks. Assembly began with the laying of wooden sill plates over tar paper. Then the main structures of the buildings were put in place, the wall and ceiling panels were attached, the roof covering was added, and the lightning-rod installations were put in place.

Conservation work after assembly was concerned mainly with the interiors of the barracks and included the concrete floors, the brickwork, the paint layers on the chimneys and wooden elements, and the plaster and whitewash. This work consisted of removing superficial grime, leveling the concrete floors, applying adhesive to the layers of plastering, consolidating disintegrating paint layers, and fixing losses in the mineral mortar.

An important issue turned out to be the capillary absorption of damp from the ground by the bricks and the mineral mortar of the stoves and the heating ducts. The problem of dampness was solved by the application of horizontal insulation under the heating ducts.

All these procedures are presented in the documentation of the work done. The detailed photographic and descriptive documentation is intended as a compilation of complete information on the entire conservation process, and as a way of facilitating subsequent conservation decisions.

Podsumowanie

Baraki na terenie dawnego
Auschwitz II-Birkenau

Barracks on
the Auschwitz II-Birkenau grounds

Trwający trzy lata projekt zaowocował nowymi doświadczeniami, zarówno konserwatorskimi, jak i organizacyjnymi. Zabezpieczenie pięciu historycznych baraków wymagało utworzenia interdyscyplinarnego zespołu: wykonawcy prac, konserwatorów zabytków, inżynierów budownictwa, archeologów, koordynatorów, księgowych, prawników, a także innych pracowników Muzeum zaangażowanych w realizację projektu na różnych jego etapach.

Prace przy barakach wymagały wdrażania szeregu rozwiązań technicznych uwzględniających prymat zasad konserwatorskich, przede wszystkim zasady poszanowania substancji zabytkowej, zasady minimalnej ingerencji, zasady odwracalności stosowanych metod i środków, a także zasady odróżnialności elementów pierwotnych i wtórnych.

Niejednokrotnie podejmowanie decyzji musiało być oparte na kompromisie leżącym pomiędzy racjami konserwatorskimi a budowlanymi. Konieczności określenia przejrzystych zasad towarzyszyła nieustająca potrzeba indywidualnego traktowania poszczególnych obiektów, a nawet ich elementów. Rozwiązania wypracowane w toku realizacji projektu to swoiste przecieranie szlaków na gruncie wciąż mało rozpoznanej dziedziny, jaką jest konserwacja zabytków martyrologicznych.

Doświadczenia zebrane w wyniku realizacji projektu już dzisiaj służą przygotowaniu kolejnych, podobnych prac konserwatorskich w Miejscu Pamięci Auschwitz. Poziom przeprowadzonych zadań, wynikający z doświadczenia i wysokich kwalifikacji zaangażowanych specjalistów, przy zapewnieniu odpowiedniej perspektywy czasowej i finansowej, otwiera nadzieję na skuteczne zabezpieczenie i zachowanie pozostałości po byłym niemieckim nazistowskim obozie koncentracyjnym i zagłady Auschwitz.

Summary

This three-year project yielded new experience in terms of both conservation and organization. Securing the five historic barracks required the formation of an interdisciplinary team that included the contractor, landmark conservators, construction engineers, archaeologists, coordinators, accountants, lawyers, and other members of the Museum staff who were involved in the project at various stages.

The work on the barracks also required the introduction of a range of technical solutions that respected the primacy of conservation principles above all the principle of respect for the original landmark substance, the principle of minimal intervention, the principle of the reversibility of the methods and means applied, and also the principle of the differentiation of original and non-original elements.

On more than one occasion, decisions had to be based on a compromise between the dictates of conservation and structural integrity. The necessity of defining transparent principles was accompanied by the constant need to treat each of the buildings, and even parts of them, in an individual way. The solutions developed in the course of the project blazed trails in the still nascent area of the conservation of landmarks at memorial sites.

Today, the experience gained in the course of the project is already being used in the preparation of further, similar conservation tasks at the Auschwitz Memorial. The standard of the work on the completed project, resulting from the experience and high qualifications of the specialists involved and the assurance of the appropriate perspectives in terms of time and financing, offers hope for the effective protection and preservation of the remains of the former German Nazi Auschwitz-Birkenau Concentration and Extermination Camp.

Baraki
KL Auschwitz II-Birkenau
- Rys historyczny

Orto plan terenów byłego obozu
KL Auschwitz II – Birkenau
z zaznaczonymi zachowanymi
barakami drewnianymi
(na podstawie orto planu
wykonanego przez firmę Dephos)

Ortho map of the former
Auschwitz II-Birkenau grounds
showing the remaining
original wooden barracks
(based on material
from Dephos Ltd.)

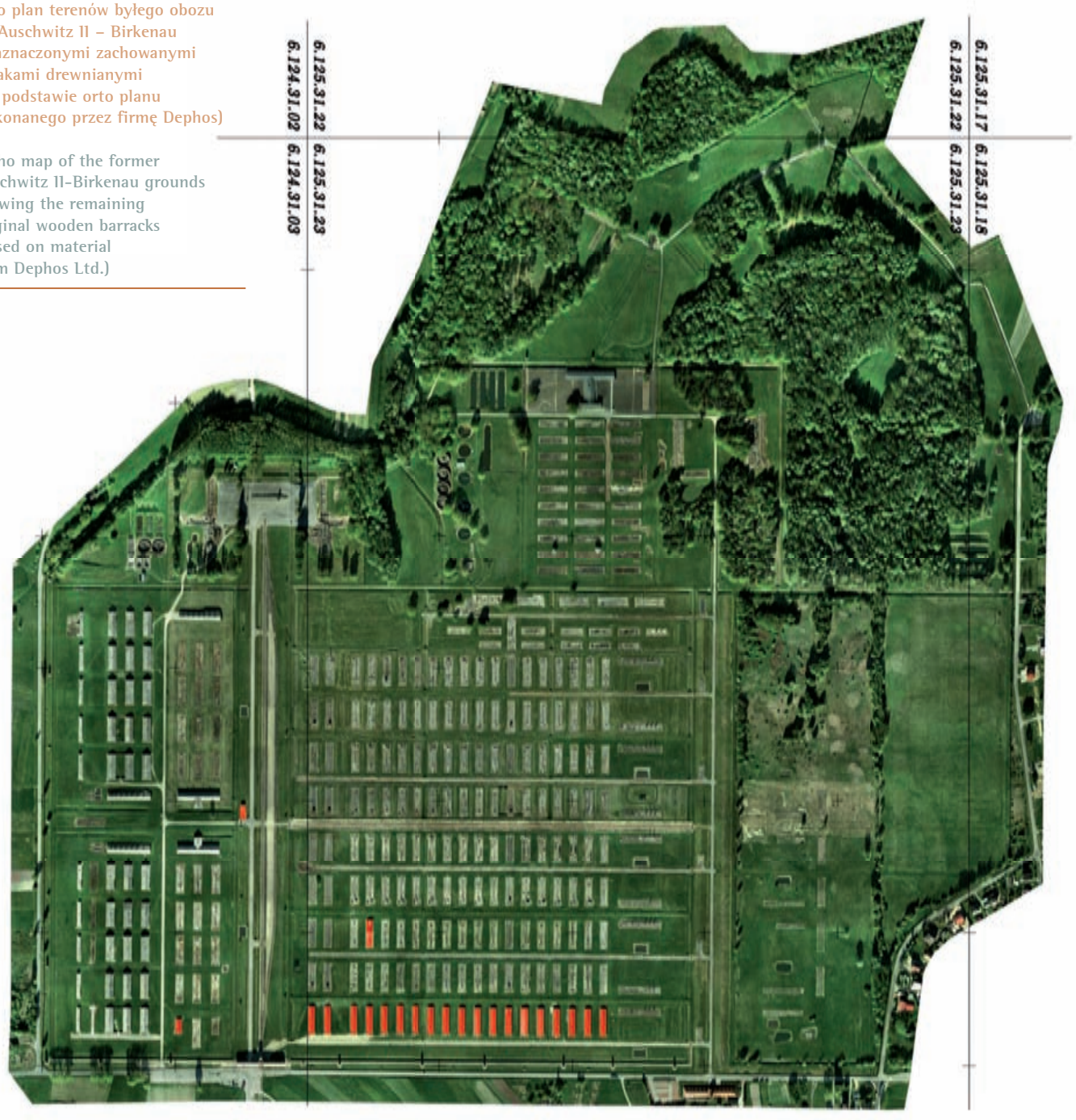

The Auschwitz II-Birkenau Concentration Camp Barracks - History Outline

Oryginalny niemiecki plan
byłego obozu KL Auschwitz II-Birkenau

Original German map of the former
Auschwitz II-Birkenau camp

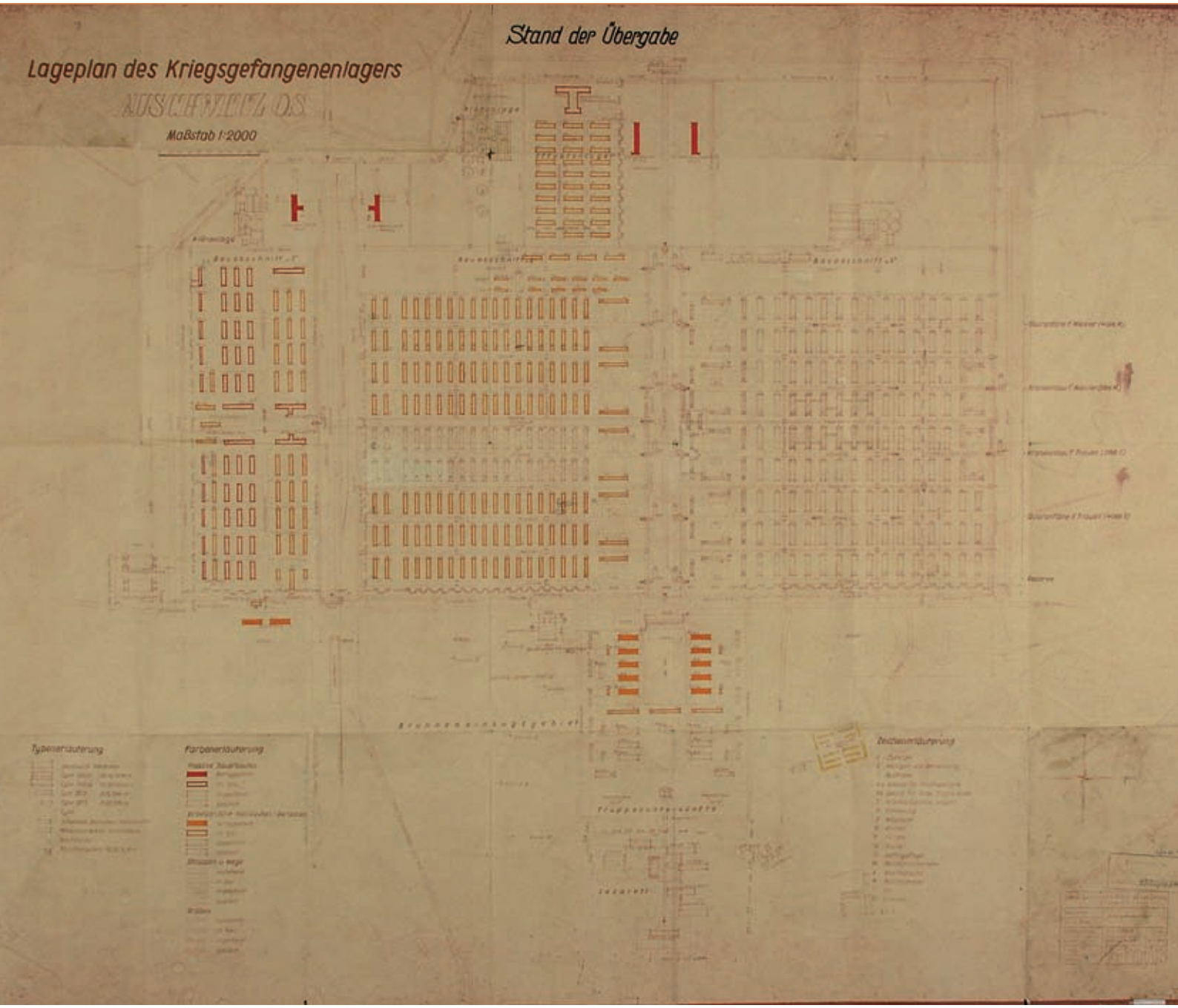

Rozbudowa obozu

Obóz Birkenau był największym z ponad 40 obozów i podobozów wchodzących w skład kompleksu Auschwitz powstałych na terenach okupowanej przez Niemców Polski. Decyzję o utworzeniu KL Auschwitz II-Birkenau naziści podjęli przypuszczalnie 1 marca 1941 r., podczas wizyty w Auschwitz Reichsführera SS – Heinricha Himmlera.

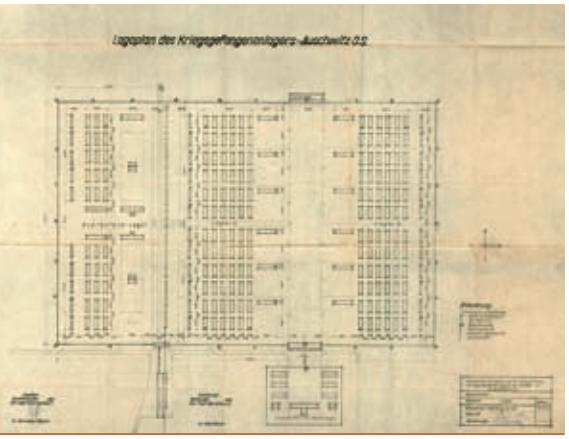

Oryginalny niemiecki plan Birkenau z nagłówkiem: obóz jeńców wojennych

Original German map of Birkenau with title "prisoner-of-war camp" at top

Wedle wstępnych zamierzeń z końca września 1941 r. miał on pomieścić 100 tysięcy radzieckich jeńców wojennych. Nieco później zdecydowano, że jeńców (Rosjan) zastąpią deportowani w wielkiej liczbie z różnych krajów okupowanej Europy więźniowie, głównie Żydzi. Stopniowo planowano powiększenie pojemności obozu, aż do 200 tysięcy. Odpowiednio wzrastała też liczba projektowanych baraków: od prawie dwustu do ostatecznie ponad sześciuset pięćdziesięciu.

Obóz składał się z tzw. odcinków budowlanych *(Bauabschnitte)*. Już w październiku 1941 r. rozpoczęto budowę pierwszych trzydziestu baraków murowanych, przy wykorzystaniu cegieł pozyskiwanych z burzonych wówczas w okolicznych wioskach domów, należących do wysiedlanych Polaków. Wkrótce jednak zasoby te uległy wyczerpaniu, zatem od marca 1942 r. na odcinku BI rozpoczęto montaż baraków drewnianych sprowadzanych do Birkenau w formie gotowych, prefabrykowanych elementów.

W 1943 r. ukończono budowę znacznie większego odcinka BII mieszczącego sześć sektorów (BIIa-f) o łącznej pojemności 60 tysięcy więźniów, kompleksu 30 baraków magazynowych (BIIg zwanego „Kanadą") oraz przystąpiono do prac przy wznoszeniu kolejnego, niemal identycznego odcinka BIII („Meksyku").

Z powodu trudności zaopatrzeniowych i braku perspektyw na przyjęcie w Birkenau dalszych wielkich transportów więźniów, w kwietniu 1944 r. rozbudowę obozu wstrzymano. Ogółem do tego czasu w Birkenau wzniesiono ponad 450 baraków różnego typu i przeznaczenia, dalszych 40 zbudowano dla zakwaterowania załogi i chorych w szpitalu SS.

Fotografia SS przedstawiająca odcinek BII

Photograph taken by the SS of segment BII

The Growth of the Camp

The Birkenau camp was the largest of the more than 40 camps and sub-camps that made up the Auschwitz camp complex, which arose on Polish territory occupied by the Germans. The Nazis probably made the decision to create the Auschwitz II-Birkenau Concentration Camp on March 1, 1941, during a visit to Auschwitz by Reichsführer SS Heinrich Himmler.

According to the preliminary proposals from late September 1941, Birkenau was to house 100 thousand Soviet prisoners of war. At some later point it was decided that the (Russian) POWs would be replaced by prisoners, mostly Jews, deported in large numbers from various occupied European countries. The planned capacity of the camp was incrementally increased to 200 thousand. The number of planned barracks rose correspondingly, from almost 200 to the final figure of over 650.

The camp was made up of so-called construction segments (*Bauabschnitte*). Erection of the first 30 brick barracks began as early as October 1941, using bricks recovered from demolished houses in nearby villages that had belonged to Polish owners who were expelled. This source soon ran out, however, and from March 1942 wooden barracks, delivered to Birkenau in the form of ready-to-use, prefabricated components, were being installed in segment BI.

Fotografia SS przedstawiająca drewniane baraki więźniarskie odcinka BII

Photograph taken by the SS of wooden prisoner barracks in segment BII

Latem 1944 r., w czasie największego nasilenia transportów Żydów z Węgier i okupowanej Polski, przebywało w Birkenau do 90 tysięcy więźniów i więźniarek, zaś w koszarach stacjonowało prawie tysiąc esesmanów. Odtąd liczba więźniów w obozie systematycznie spadała i z tego powodu jesienią przystąpiono do demontażu zbędnych baraków, głównie na odcinkach BIII i BIa. W przededniu ewakuacji esesmani spalili magazyny mienia zamordowanych Żydów (na odcinku BIIg).

Po wyzwoleniu obozu przez żołnierzy Armii Czerwonej wojskowe władze radzieckie urządziły na terenie odcinków BI i BIIa obóz przejściowy dla niemieckich jeńców wojennych. Po jego likwidacji mienie poobozowe znalazło się w gestii Rejonowego Urzędu Likwidacyjnego. Przydzielał on materiały budowlane i kompletne baraki różnym instytucjom państwowym (jako magazyny, pomieszczenia mieszkalne, socjalne, itp.) oraz osobom prywatnym na potrzeby odbudowy gospodarstw zniszczonych przez okupanta.

Fotografia SS przedstawiająca baraki odcinka BI

Barracks in segment BI, photograph taken by SS

Działań tych zaprzestano dopiero w połowie 1946 r., kiedy zapadła decyzja o utworzeniu Muzeum. Do tego czasu rozebrana lub uszkodzona została większość baraków drewnianych. Kolejne uległy uszkodzeniu do połowy lat pięćdziesiątych, kiedy praktycznie nie prowadzono jeszcze prac zabezpieczających. Wtedy to podjęto decyzję o odtworzeniu zabudowy odcinka BIIa i uzupełnieniu znajdujących się tam w stosunkowo dobrym stanie baraków elementami pozostałych obiektów, przeniesionych z innych części byłego obozu. Były one później poddawane doraźnym zabiegom konserwatorskim.

The construction of the far larger segment BII ended in 1943. It had six sectors (BIIa-f) with a total capacity of 60 thousand prisoners and a complex of 30 storage barracks (BIIg, known as "Kanada"). Work then began on building the next, almost identical segment, BIII ("Meksyk").

Because of supply difficulties and the unlikelihood of further large transports of prisoners arriving in Birkenau, the construction of the camp was suspended in April 1944. At that point, a total of more than 450 barracks of various types and purposes had been erected in Birkenau. A further 40 were constructed as quarters for the garrison and as an SS hospital.

In the summer of 1944, during the peak of transports of Jews from Hungary and occupied Poland, there were up to 90 thousand men and women prisoners in Birkenau, with almost a thousand SS men stationed in their own barracks. The number of prisoners in the camp fell steadily from then on, and for that reason the dismantling of unneeded barracks began in the fall, mostly in BIII and BIa. In the days before evacuation, SS men burned the warehouses (in sector BIIg) for the property of the murdered Jews.

After the liberation of the camp by Red Army soldiers, the Soviet military authorities set up a holding camp for German POWs in BI and BIIa. After the liquidation of this camp, the property that had belonged to the camp came under the control of the Regional Liquidation Bureau, which allocated building material and complete barracks to various state institutions (for use as warehouses, housing, community buildings, etc.) and to private individuals who needed to rebuild homesteads destroyed by the German occupiers.

This went on until mid-1946, when it was decided to create the Museum. By that time the majority of the wooden barracks had been damaged or dismantled. Others continued to deteriorate until the mid-1950s because hardly any securing works were done. At that point, it was decided to re-create sector BIIa. There were barracks in relatively good condition standing there, and missing elements were brought in from other parts of the site. The barracks in BIIa subsequently underwent *ad hoc* conservation measures.

Baraki odcinka BII. Kadr
z „Kroniki wyzwolenia KL Auschwitz"
nakręconej w styczniu 1945 r.
przez operatorów Armii Czerwonej

Barracks in segment BII.
Still from Chronicle of the Liberation
of Auschwitz, the film shot
in January 1945 by Red Army cameramen

Rodzaje baraków wykorzystywanych w obozie

Niemieckie plany budowy obozu przewidywały wykorzystanie następujących typów baraków drewnianych:

- ***Pferdestallbaracke* 260/9 OKH –** barak stajenny na rzucie prostokąta o wymiarach 40,76 m x 9,56 m. Stanowił najliczniejszą grupę baraków na terenie obozu i poza kilkoma przypadkami jest jedynym typem baraków, które zachowały się do dnia dzisiejszego.
  Nie miały one okien, światło dochodziło do wnętrza przez umieszczone pod dachem świetliki. Każdy barak miały ogrzewać zimą dwa piece połączone przewodem kominowym biegnącym niemal przez całą jego długość. Jeden barak, przeznaczony pierwotnie dla 52 koni, planowo pomieścić miał ponad 400 więźniów. Baraki drewniane tego typu przeważały w zabudowie odcinka BII. Na terenie dawnego obozu Auschwitz II-Birkenau zachowało się 20 baraków tego typu, spośród których 19 znajduje się w sektorze BIIa, a jeden w sektorze BIIb.
  Baraki typu stajennego miały zastosowanie jako:
  1. **Baraki więźniarskie:** wewnątrz znajdowały się zazwyczaj trzypiętrowe drewniane prycze o wymiarach 280 cm x 185 cm i wysokości 200 cm, na których spało przeciętnie łącznie 15 więźniów.
  2. **Baraki administracyjne i gospodarcze,** w których mieściły się magazyny żywnościowe, różnego rodzaju biura (np. biura zatrudnienia więźniów, izby pisarskie), kantyny, pralnie, prowizoryczne kuchnie, warsztaty, magazyny odzieży dla więźniów oraz magazyny wyposażenia. Na odcinku BIIg zorganizowano kompleks 30 baraków magazynów zrabowanego mienia.

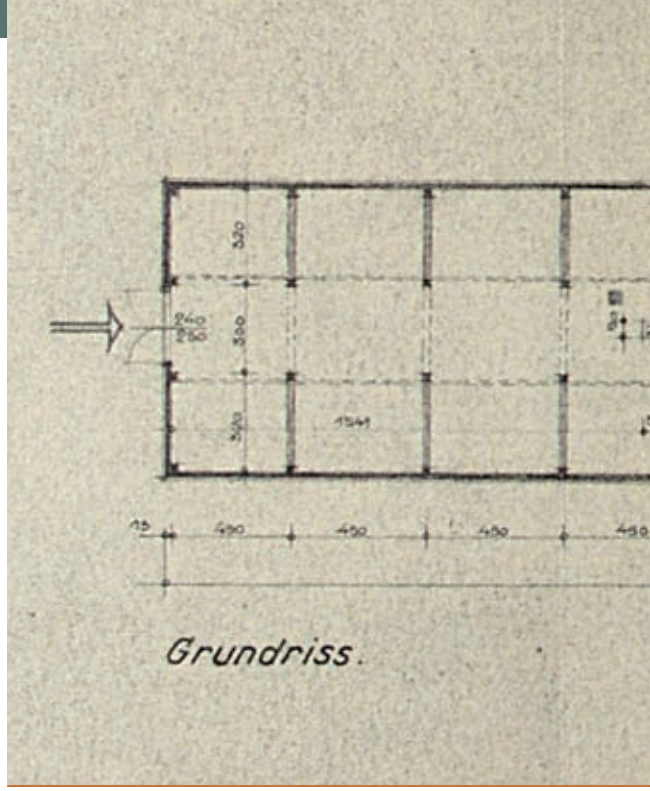

Oryginalny niemiecki plan baraku więźniarskiego

Original German plans for a prisoner barracks

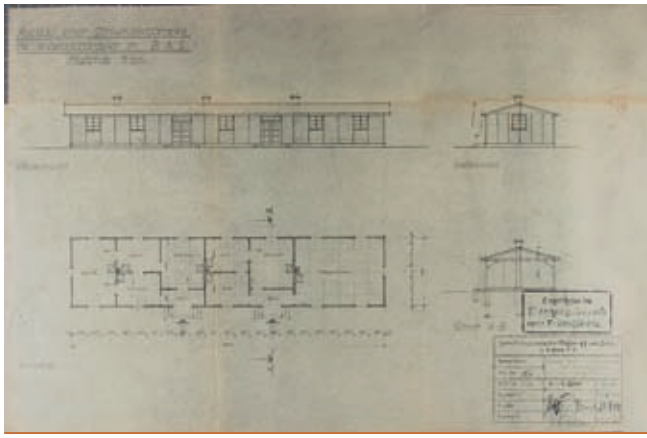

Oryginalny niemiecki plan baraku typu szwajcarskiego

Original German plans for a “Swiss-type” barracks

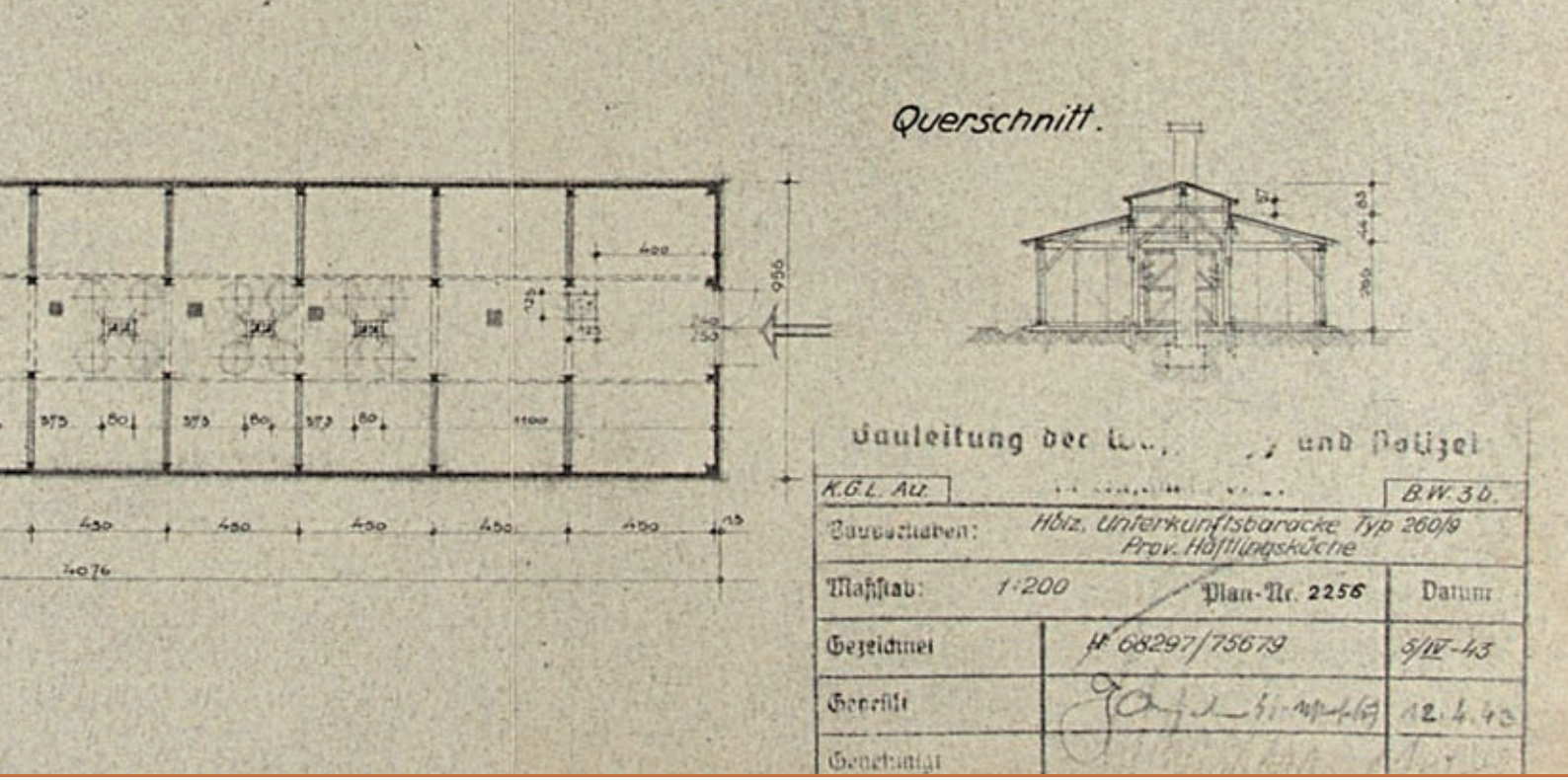

The Kinds of Barracks Used in the Camp

German construction plans for the camp envisioned the use of the following types of wooden barracks:

- ***Pferdestallbaracke 260/9 OKH*** – stable-type barracks on a rectangular area measuring 40.76 m x 9.56 m. This was the most numerous type of barracks on the grounds of the camp and, with a few exceptions, is the only type extant today.

  They were windowless; only skylights in the roof admitted light to the interior. Each barracks was to be heated in winter by two stoves connected by a chimney duct running almost the entire length of the building. Each barracks was originally designed to hold 52 horses; plans called for housing more than 400 prisoners. Wooden barracks of this type predominated in the construction of sector BII. Of the 20 extant barracks of this type on the grounds of the former Auschwitz II-Birkenau camp, 19 stand in sector BIIa and 1 in sector BIIb.

  Barracks of the stable-type were put to the following uses:

  1. **Prisoner barracks,** usually furnished with three -tier wooden bunks measuring 280 cm x 185 cm and standing 200 cm high, with an average total of 15 prisoners sleeping in each bunk.

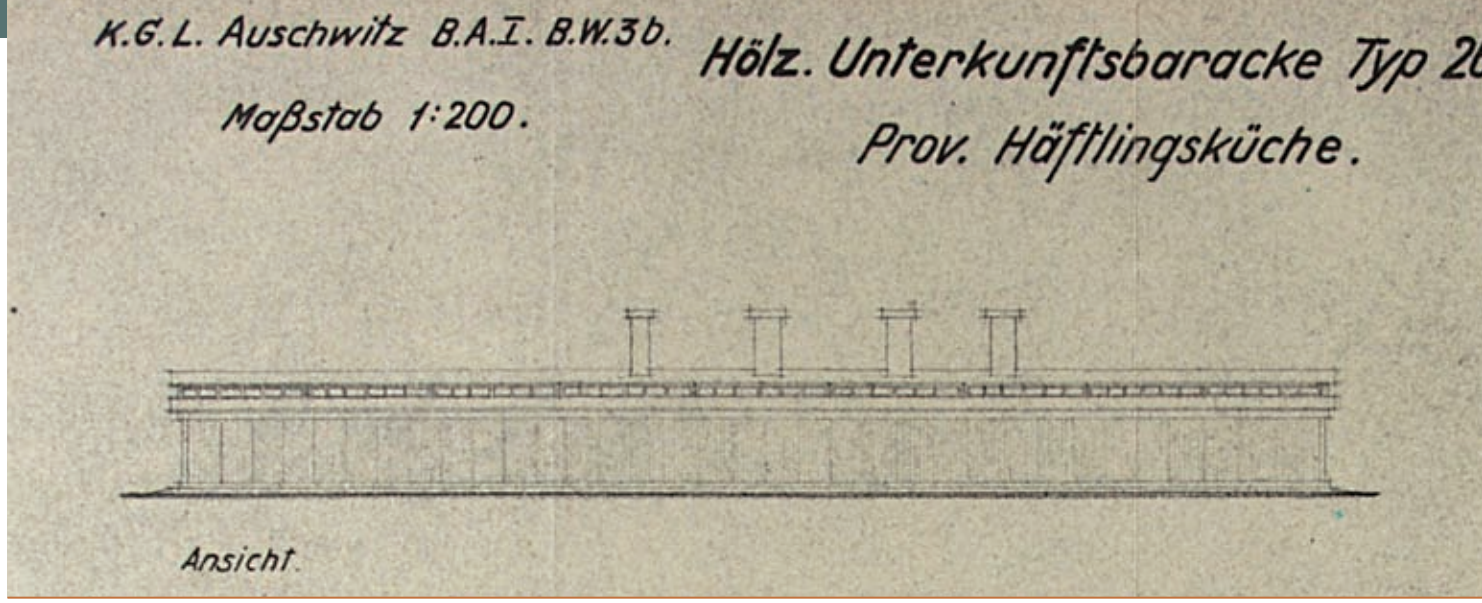

3. **Baraki sanitarne,** które pełniły funkcje latryn lub umywalni (czasem w jednym baraku mieściły się równocześnie latryny i umywalnie). Wyposażenie tych baraków stanowiły koryta zlewów umieszczone na drewnianych stelażach oraz toalety, zazwyczaj w postaci żelbetowej płyty z szeregiem otworów umieszczonej na ceglanej podmurówce.
4. **Baraki szpitalne:** bardzo często były one tylko nieznacznie zmodyfikowanymi barakami mieszkalnymi – na potrzeby szpitali wykonywano zwykle przepierzenia z dykty wydzielające poszczególne sale.

- ***Luftwaffenbaracke* 501/34 –** barak na rzucie prostokąta o wymiarach 42,50 m x 12,50 m, jedyny barak zachował się na terenie obozu Auschwitz I.

- **RL IV/3 –** barak na rzucie prostokąta o wymiarach 19,95 m x 8,14 m, jedyny barak zachował się na terenie obozu Birkenau BIa.
  Baraki RL IV/3 były budynkami parterowymi, niepodpiwniczonymi, o konstrukcji drewnianej ustawionej na podwalinach, budowanymi z gotowych drewnianych elementów. Ten typ baraków wykorzystywano do celów administracyjno-gospodarczych, np. kuchni czy wartowni na terenie odcinków BIa, BII i BIII.

- **RL VII/5 –** barak na rzucie prostokąta o wymiarach 33,15 m x 8,14 m, tego typu baraki nie zachowały się na terenie obozu.

- ***„Schweitzer" Baracke* (barak typu szwajcarskiego)** – barak na rzucie prostokąta o wymiarach 28,00 m x 6,00 m, tego typu baraki nie zachowały się na terenie obozu.

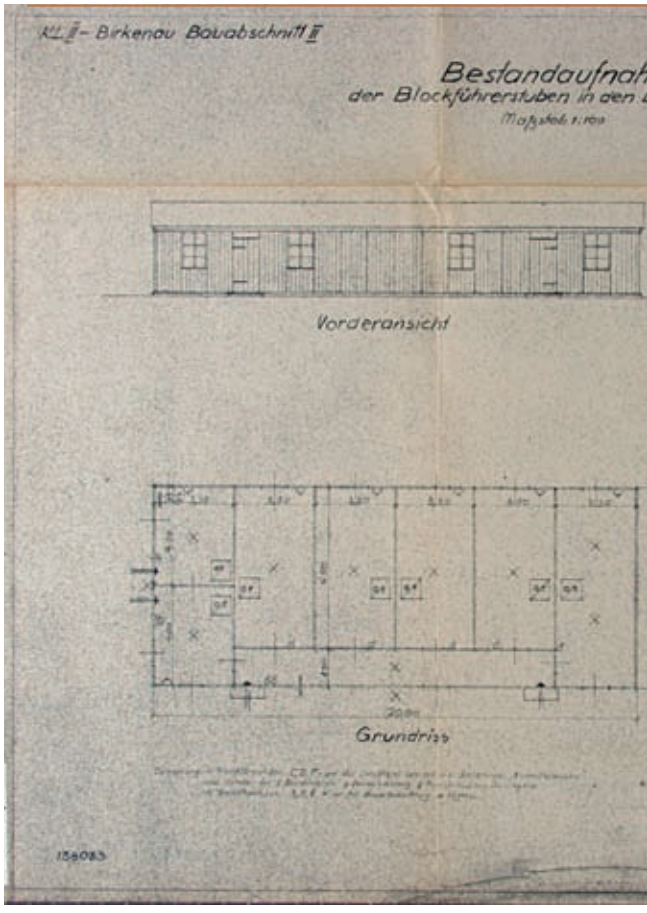

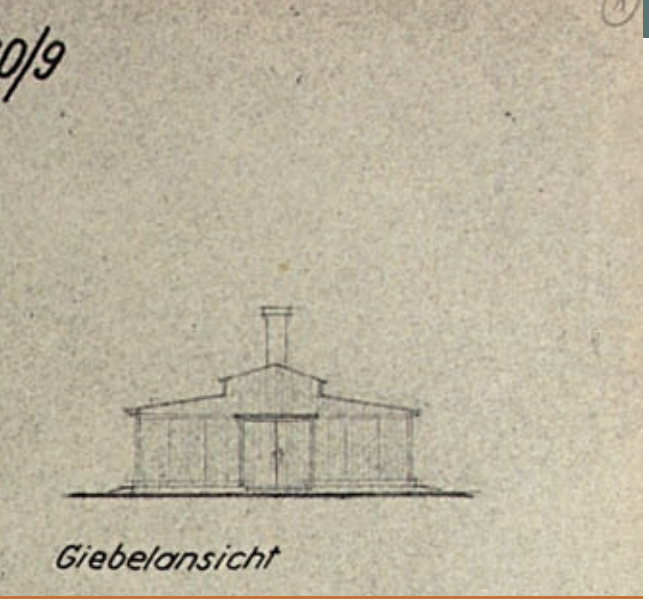

Oryginalny niemiecki
plan baraku więźniarskiego

Original German plans
for a prisoner barracks

Oryginalny niemiecki plan baraku
typu RL IV/3

Original German plans for
a RL IV/3 barracks

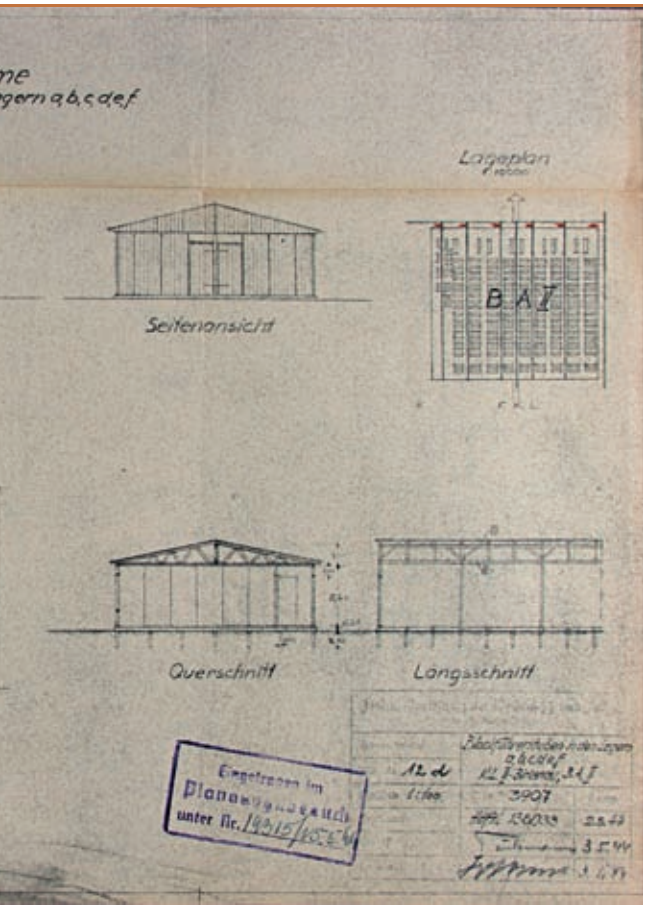

2. **Administrative and economic barracks,** which housed food pantries, offices of various kinds (such as prisoner employment and the secretarial pool), canteens, laundries, provisional kitchens, workshops, and storage areas for prisoner clothing and equipment. In sector BIIg there was a complex of 30 barracks for the storage of plundered property.
3. **Sanitary barracks,** which served as latrines or washrooms (sometimes a single barracks contained both latrines and washrooms). These barracks were fitted with trough-type sinks on wooden legs or with toilets, usually in the form of concrete slabs with rows of openings, resting on brick supports.
4. **Hospital barracks:** quite often these were only slightly modified versions of the barracks that prisoners lived in, divided for hospital purposes into separate rooms by partitions made of ordinary plywood.

- ***Luftwaffenbaracke 501/34*** – barracks on a rectangular area measuring 42.50 m x 12.50 m; the only extant example stands on the grounds of the Auschwitz I camp.

- **RL IV/3** – barracks on a rectangular area measuring 19.95 m x 8.14 m; the only extant example stands on the grounds of Birkenau camp BIa.
  RL IV/3 barracks were one-story uncellared buildings with a wooden structure resting on ground beams and erected out of prefabricated wooden components. Barracks of this type were used for administrative-economic purposes, for instance as kitchens or guardhouses, on the grounds of segments BIa, BII, and BIII.

- **RL VII/5** – barracks on a rectangular area measuring 33.15 m x 8.14 m; no barracks of this type are extant on the grounds of the camp.

- ***„Schweitzer" Baracke ("Swiss-type" barracks)*** – barracks on a rectangular area measuring 28.00 m x 6.00 m; no barracks of this type are extant on the grounds of the camp.

Historia odcinków BIa, BIIa, BIIb

The History of Sectors BIa, BIIa, and BIIb

Poddane konserwacji baraki znajdują się na terenie odcinków:

Odcinek BIa – został oddany do użytku jako drugi w kolejności i funkcjonował jako obóz kobiecy (*Frauenkonzentrationslager* – FKL). Do połowy sierpnia 1942 r. wybudowano 15 baraków murowanych oraz 15 baraków drewnianych (głównie typ 260/9) dla około 16 tysięcy więźniarek, następnie murowaną kuchnię i łaźnię („Saunę"), zaś w 1943 r. wybudowano pięć dodatkowych baraków drewnianych pomiędzy barakami sanitarnymi oraz murowanymi barakami mieszkalnymi. W początkowej fazie istnienia obozu kobiecego funkcje szpitalne spełniały baraki o numerach od 22 do 30. Z czasem, gdy poszerzono obóz kobiecy o odcinek BIb, w którym ulokowano większość zdolnych do pracy więźniarek, w skład szpitala włączono niemal wszystkie baraki drewniane odcinka BIa.

Odcinek BIIa – przeznaczony dla mężczyzn obóz kwarantanny (*Quarantänelager*), oddany został do użytku w sierpniu 1943 r. Na terenie odcinka BIIa znajdowała się kuchnia oraz19 baraków drewnianych typu stajennego (typ 260/9), spośród których 16 było barakami głównie o przeznaczeniu mieszkalnym, a 3 sanitarnym. Umieszczano tam więźniów nowo przybyłych do obozu, którzy przebywać w nim mieli kilka tygodni przed przeniesieniem do baraków odcinka BIId. W związku z nieregularnym napływem transportów stan obozu podlegał licznym wahaniom od 3 do 7 tysięcy osób. Wiosną i latem 1944 r. w części baraków urządzono szpital dla chorych i wycieńczonych więźniów z ewakuowanego obozu na Majdanku.

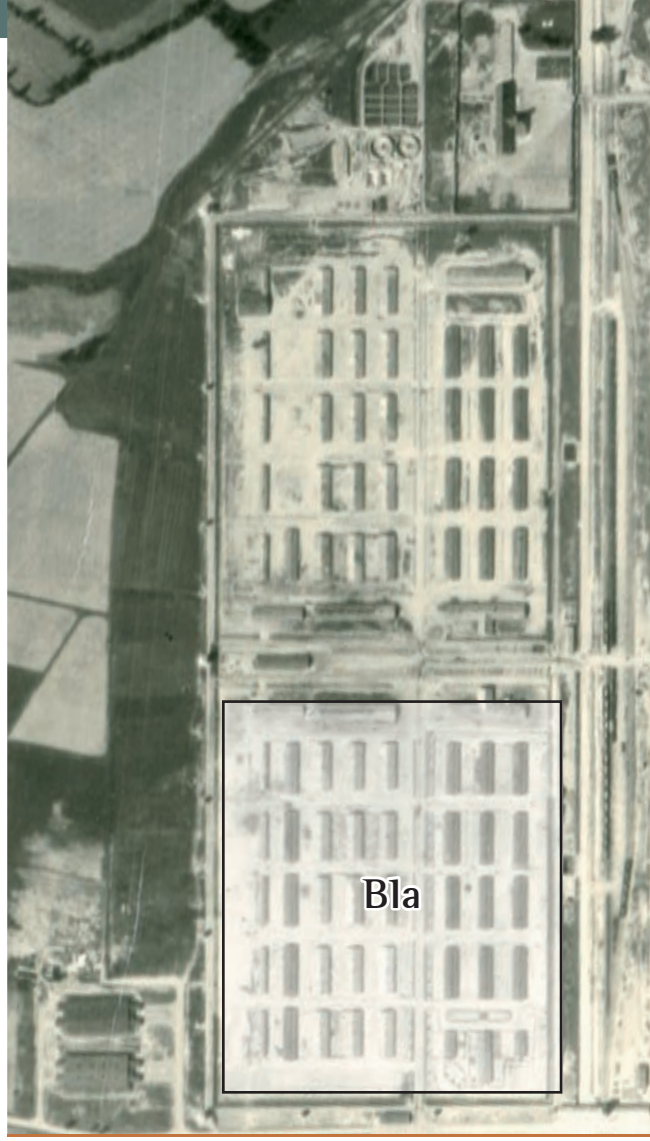

Alianckie zdjęcie lotnicze
KL Auschwitz II-Birkenau z 1944 r.

Allied aerial photograph
of Auschwitz II-Birkenau taken in 1944

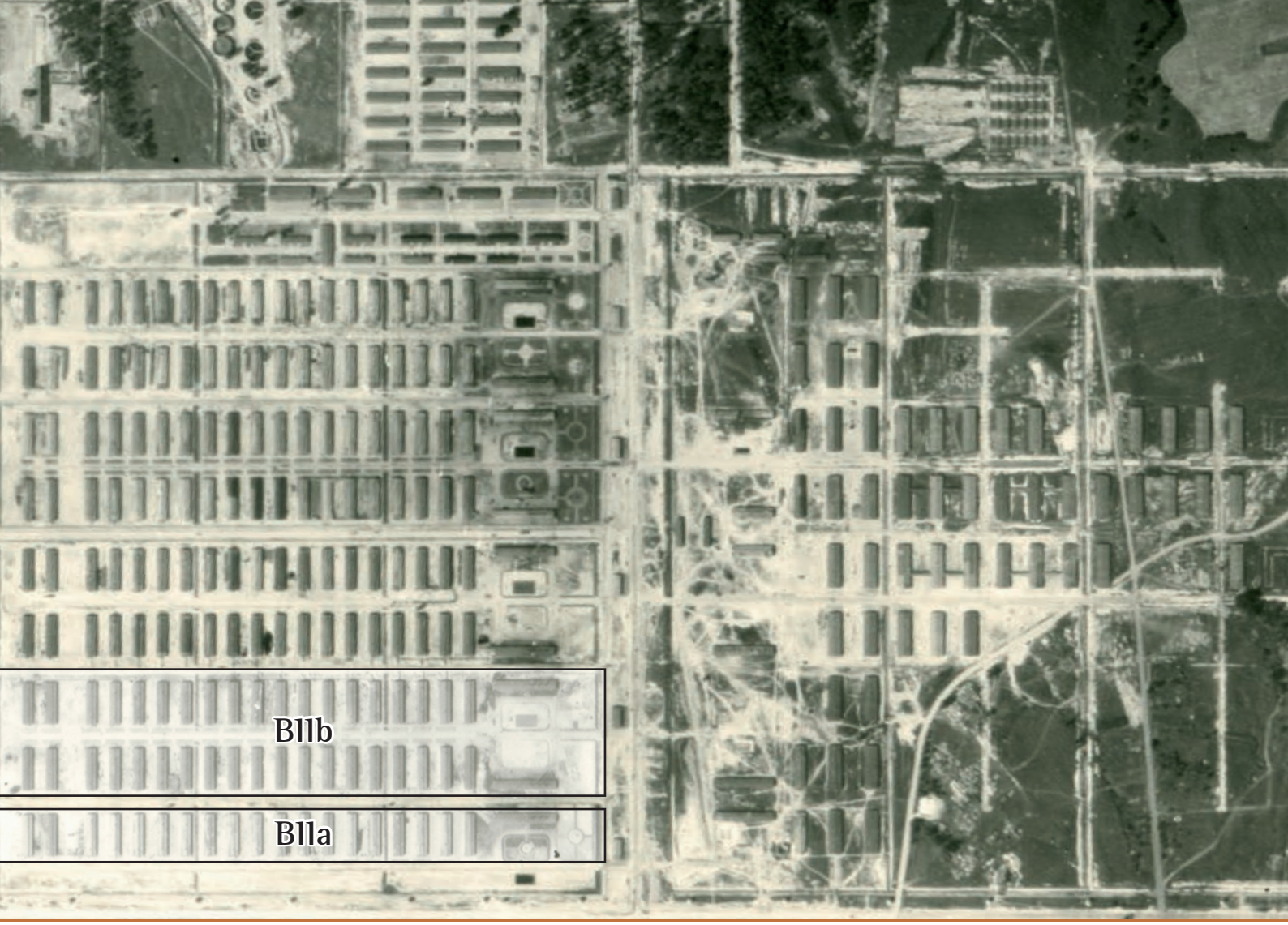

The conservation work was done on barracks located on the grounds of:

Sector BIa – the second sector to be opened for use, it functioned as the women's camp (*Frauenkonzentrationslager* – FKL). By mid-August 1942, 15 brick barracks and 15 wooden barracks (mostly type 260/9) were built for approximately 16 thousand women prisoners, followed by a brick kitchen and bathhouse ("Sauna"); in 1943, five additional wooden barracks were erected between the sanitary barracks and the brick residential barracks. In the early stages of the existence of the women's camp, the barracks numbered 22 to 30 served the role of a hospital. Over time, when sector BIb was added to the women's camp and most of the women capable of working quartered there, almost all the wooden barracks in sector BIa became part of the hospital.

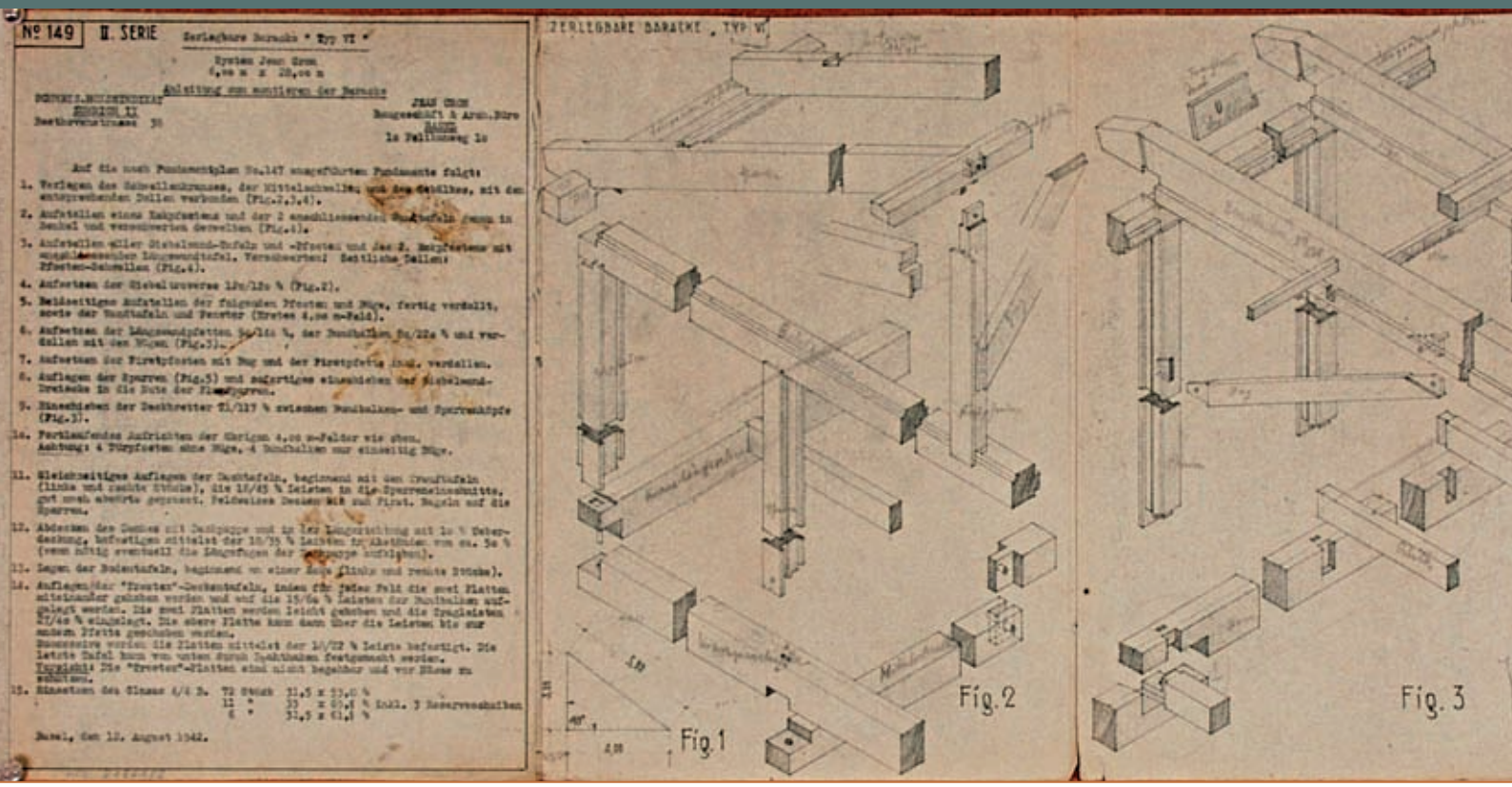

Niemiecka instrukcja montażu baraku

German barracks assembly instructions

Odcinek BIIb – to tak zwany obóz familijny dla Żydów z getta Theresienstadt (Terezin) w Czechach. Powstało tam 38 baraków typu stajennego (32 mieszkalne i administracyjno-gospodarcze oraz 6 latryn i umywalni), a także dwie kuchnie. Obóz ten służył celom propagandowym. Jego istnienie miało potwierdzać, że przywożeni do KL Auschwitz Żydzi nie są poddawani eksterminacji, ale zatrudniani w obozie pracy. Z tego względu niektóre transporty z Theresienstadt nie były poddawane selekcjom, a przywożeni w nich Żydzi mogli zatrzymać ubrania i bagaż. Wiosną 1944 r. w obozie przebywało ponad 10 tysięcy osób, z których większość zamordowano w komorach gazowych w trakcie dwóch „akcji likwidacyjnych" na początku lipca. W opróżnionych barakach umieszczono później Żydówki z ewakuowanego KL Plaszow oraz obozów pracy w Generalnym Gubernatorstwie, Polki przywiezione w transportach z Warszawy, a w listopadzie – więźniarki zlikwidowanego obozu kobiecego na odcinku BIb.

Fotografia SS przedstawiająca drewniane baraki więźniarskie odcinka BII

Photograph taken by the SS of wooden prisoner barracks in segment BII

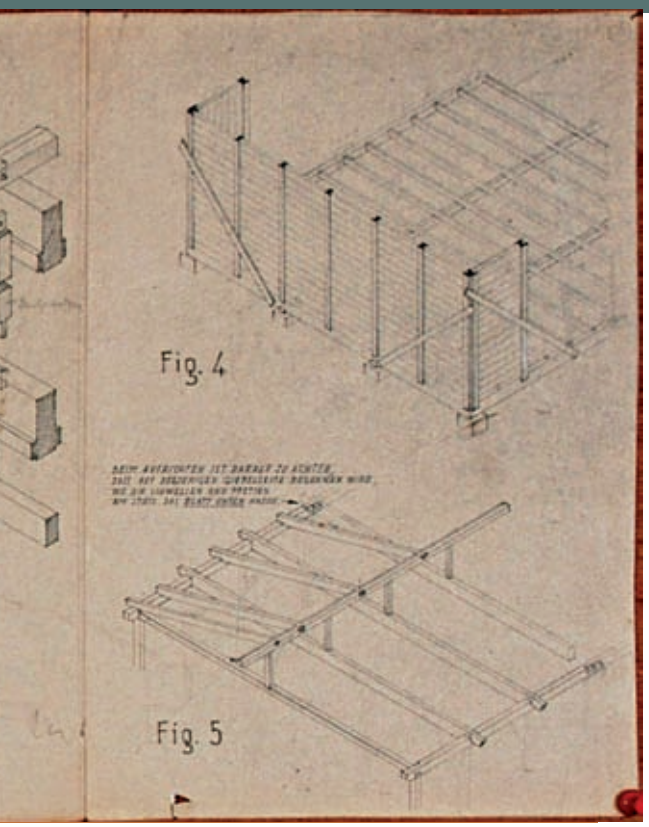

Sector BIIa – intended as the men's quarantine camp (*Quarantänelager*), it went into service in August 1943. On the grounds of sector BIIa stood kitchen and 19 wooden barracks of the stable-type (type 260/9), 16 of which were designated mostly as housing and 3 for sanitary purposes. Prisoners newly arrived in the camp were placed there and were expected to stay for several weeks before being moved to the barracks in sector BIId. Given the irregular arrival of transports, the population of this camp fluctuated numerous times between 3 and 7 thousand. In the spring and summer of 1944 some of the barracks were used as a hospital for sick and exhausted prisoners from the evacuated Majdanek camp.

Sector BIIb – the so-called family camp for Jews from the Theresienstadt (Terezin) ghetto in Bohemia. Thirty-eight stable-type barracks (32 residential or administrative-economic, and 6 latrines and washrooms) and two kitchens were erected there. This camp served propaganda purposes. Its existence was supposed to demonstrate that Jews taken to Auschwitz were not being exterminated, but rather put to work in a labor camp. In this connection some of the transports from Theresienstadt did not go through selection, and the arriving Jews could keep their clothing and luggage. In the spring of 1944 there were more than ten thousand people in the camp, the majority of whom were murdered in the gas chambers in the course of two "liquidation operations" at the beginning of July. Later, the vacant barracks were occupied by Jewish women from the evacuated Plaszow Concentration Camp and labor camps in the General Government, Polish women who arrived in transports from Warsaw, and, in November, prisoners from the liquidated women's camp in sector BIb.

Montaż drewnianej konstrukcji baraku

Assembling the frame of a wooden barracks

Zespół prowadzący projekt
Project Team

Zofia Drabczyk, Alicja Janik,
Anna Łopuska, Katarzyna Oboza-Ziarko,
Agnieszka Paluch, Ewelina Pawlak,
Ewelina Płachta, Marta Stefanicka,
Magdalena Tabak, Monika Warzecha

Wykonawca prac
Contractor

Zakład Budowlano-Instalacyjny
Remonty Obiektów Zabytkowych
Kazimierz Stalmach

INFRASTRUCTURE AND ENVIRONMENT
NATIONAL COHESION STRATEGY

Ministry of Culture and National Heritage of the Republic of Poland

Memorial Auschwitz Birkenau State Museum

EUROPEAN UNION
EUROPEAN REGIONAL DEVELOPMENT FUND

Publikacja wydana w ramach realizacji projektu pn.:
„Konserwacja pięciu drewnianych baraków dawnego KL Auschwitz II-Birkenau"
współfinansowanego przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Published within the framework of the realization of the project
"Conservation of Five Wooden Barracks of the former Auschwitz II-Birkenau Concentration Camp"
co-financed by the European Union from the European Regional Development Fund.

Strony internetowe instytucji zaangażowanych w realizację projektu
Websites of the institutions involved to implement the project

www.mrr.gov.pl
www.mkidn.gov.pl
www.wwpe.gov.pl
www.auschwitz.org

Wydawca / Published by

© Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu, 2012

ul. Więźniów Oświęcimia 20, 32-603 Oświęcim, Polska
tel./phone: +48 33 844 8003, fax +48 33 843 1862
e-mail: muzeum@auschwitz.org, www.auschwitz.org

Numer w Państwowym Rejestrze Muzeów:
DM -IV/PRM/25/98

Teksty / Texts by

Jolanta Banaś-Maciaszczyk, Zofia Drabczyk, Anna Łopuska, Agnieszka Paluch, Ewelina Pawlak, Alicja Rybitwa, Monika Warzecha (część projektowa); Piotr Setkiewicz (część historyczna)

Redakcja / Editor

Bartosz Bartyzel, Jarek Mensfelt, Gabriela Nikliborc

Tłumaczenie / Translation by

William Brand

Okładka i projekt graficzny
Cover and Design by

Agnieszka Matuła, Grafikon

Zdjęcia / Photographs by

Zofia Drabczyk, Magdalena Majorek, Ewelina Pawlak, Rafał Pióro, Kazimierz Stalmach

Wybór i opisy zdjęć
Selection and Description of Photographs by

Bartosz Bartyzel, Jarek Mensfelt, Rafał Pióro

Druk / Printed by

Drukarnia i Wydawnictwo Grafikon
Grafikon®
www.grafikon.com.pl

Publikacja nieodpłatna
Gratuitous publication

INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Miejsce Pamięci Auschwitz Birkenau Państwowe Muzeum

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO